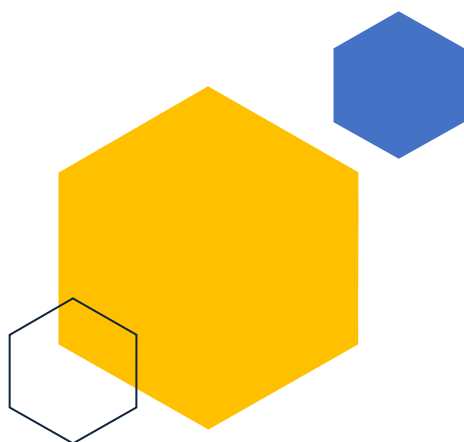

Byltingar í upplýsingum og miðlun

@ Jóhanna Geirsdóttir og Sólveig Friðriksdóttir

1

Ritmálið – Bókin – Prenttæknin

Í gegnum aldirnar hafa orðið nokkrar mikilvægar byltingar sem tengjast upplýsingum, skráningu þeirra og miðlun

- **Ritmálið** varð til í Mesópótamíu um 3200 f.Kr. þegar súmerskt fleygrúnarit tók að próast.
 - Þetta gerði fólki kleift að skrá upplýsingar og varðveita þær á annan hátt en með munnlegri geymd.
- **Bókin** þróaðist snemma í Kína.
 - Pappír var fundinn upp í Kína um 2. öld f.Kr. og elstu þekktu prentuðu bækurnar eru einnig frá Kína. Diamond Sutra, frá árinu 868 e.Kr., er elsta þekkta bók sem hefur verið dagsett með vissu.
- **Prenttæknin** tók stórt stökk á 15. öld þegar Jóhann Gutenberg þróaði prenttækni með lausaletri í Evrópu um 1450.
 - Prentvélin gerði mögulegt að framleiða bækur í miklu meira magni og lægra verði en áður.
 - Í kjölfarið varð **prentbyltingin**, sem hafði gríðarleg áhrif á útbreiðslu þekkingar, menntunar, vísinda og hugmynda. Sífellt fleiri fengu aðgang að bókum og öðrum prentuðum upplýsingum.

@ Jóhanna Geirsdóttir og Sólveig Friðriksdóttir

2

2

Ritsíminn – Útvarp og þráðlaus samskipti

- **Ritsíminn** varð til á 19. öld og gerði kleift að senda skilaboð langar leiðir með rafboðum.
 - Samuel Morse þróaði eitt þekktasta ritsímakerfið á 1830- og 1840-árunum.
 - Síðar þróaði Alexander Graham Bell símataækni og fékk einkaleyfi á síma árið 1876.
 - Síminn gerði fólki kleift að eiga samtöl yfir langar vegalengdir.
- **Útvarp og þráðlaus fjarskipti** urðu næsta stóra skrefið í miðlun upplýsinga.
 - Guglielmo Marconi varð einn af frumkvöðlum í þróun hagnýtra þráðlausra fjarskipta undir lok 19. aldar og í upphafi þeirrar 20.

Tölvubyltingin – Netbyltingin

- **Tölvubyltingin** hófst fyrir alvöru á seinni hluta 20. aldar þegar tölvur urðu sífellt öflugri, minni og ódýrari.
 - Upp úr 1970 fór einkatölvutæknin að þróast hratt.
- **Netbyltingin** hófst síðan fyrir alvöru á 9. áratug 20. aldar og varð sérstaklega mikilvæg á 10. áratugnum þegar veraldarvefurinn (World Wide Web) varð aðgengilegur almenningi.
 - Netið gjörbreytti því hvernig fólk leitar að, deilir og miðlar upplýsingum.

Snjallsíma- og samfélagsmiðlabyltingin

- **Snjallsíma- og samfélagsmiðlabyltingin** á 21. öld hefur síðan gert upplýsingamiðlun nánast tafarlausa.
 - Fólk getur nú búið til, nálgast og deilt upplýsingum hvar sem er og nánast hvenær sem er.
- **Gervigreindarbyltingin** er ein nýjasta þróunin.
 - Með gervigreind geta tölvur meðal annars unnið með texta, myndir, hljóð og myndbönd, greint mikið magn upplýsinga og aðstoðað fólk við að búa til nýtt efni.

Þessar byltingar hafa smám saman breytt því hvernig mannkynið skráir, varðveitir, leitar að, vinnur úr og miðlar upplýsingum.

Hver ný tækni hefur byggt að einhverju leyti á þeirri sem á undan kom og hraði upplýsingamiðlunar hefur aukist gríðarlega, allt frá ritmálinu til gervigreindar.